CÂT DE VIZIBILĂ ȘI CÂT DE SONORĂ AR TREBUI SĂ FIE INSPECȚIA JUDICIARĂ ÎN CONDIȚIILE UNEI JUSTIȚII TRANSPARENTE? *

HOW VISIBLE AND HOW LOUD SHOULD THE JUDICIAL INSPECTION BE IN CONDITIONS OF A TRANSPARENT JUSTICE?

CRECIUN Natalia,
Doctorand, USM

Summary

The purpose of the present paper consists in the synthetization of the role of the judicial inspection body, as an element of judicial self-government, in ensuring the balance between transparency and confidentiality in the activity of Justice, in terms of its public presence and voice. How visible should the judicial inspection be in conditions of a transparent Justice? To the extent that people – professionals and non-professionals – know about its existence, its role and general operational aspects. How loud should the judicial inspection be? Loud enough: both for the public and for the Judiciary. Which would be the most appropriate means of public communication? It is at the discretion of judicial self-government. It is important this kind of communication to be a strategic one.

***Keywords**: judicial inspection, judicial self-government, public communication, transparent Justice, Justice as a public service, Human Rights.*

** Studiu realizat în baza Proiectului „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului" (20.80009.1606.15), în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare", Facultatea de Drept, USM.*

Preliminarii.

Justiția transparentă este o exigență a unui stat de drept, în care punctul focal îl ocupă (sau ar trebui să-l ocupe) Omul și Drepturile Omului, ca valori supreme. Exercitarea calitativă și eficientă a Justiției nu este un scop în sine, ci element indispensabil al bunei guvernanțe, axate pe protecția Drepturilor Omului. Din această perspectivă – de examinare a Justiției nu doar ca putere în stat, ci și ca serviciu public – transparența judiciară ar trebui să fie un principiu fundamental, alături de asemenea principii precum independența, imparțialitatea și integritatea judiciară.

Transparență și responsabilitate.

Transparența în Justiție, la rândul său, necesită prudență, manifestare echilibrată. Or, dacă echitatea, imparțialitatea sunt elemente inerente ale fiecărei etape judiciare, ale fiecărei proceduri judiciare, urmând a se regăsi în absolut fiecare element al Justiției, atunci transparența are anumite limite, dictate de însăși esența statului de drept. Independența judiciară, necesitatea protecției juridice sporite a judecătorilor în anumite situații (spre exemplu, la fazele incipiente ale procedurilor disciplinare sau penale), specificul unor proceduri judiciare (spre exemplu, justiția juvenilă sau cauze care, potrivit legii, sunt examinate în ședințe închise) pot servi drept temei legal și rezonabil de limitare a transparenței în Justiție. Putem vorbi chiar de oportunitatea transparentizării responsabile a Justiției, în sensul asigurării acelui echilibru între interes public și independență judiciară, între interes public general și protecția drepturilor omului în situații particulare (spre exemplu, protecția drepturilor minorilor, ale victimelor infracțiunilor cu caracter sexual etc.). De asemenea, în procesul transparentizării Justiției, este crucial a se face distincție clară între satisfacerea așteptărilor rezonabile și legitime ale societății față de un serviciu public (al Justiției) și simpla satisfacere a curiozității publice, în căutare de senzații tari. Nu trebuie transformate instanțele într-un circ mediatic, dar e necesară contribuția la transparența procesului judiciar; or, pentru integrarea justiției în societate, sistemul trebuie să se deschidă și să învețe să se facă cunoscut. Căutarea știrilor de senzație și concurența dintre diverși membri ai mass media prezintă riscul apariției excesului și a erorilor [1, par.9, 51], ceea ce justifică indispensabilitatea alegerii de către exponenții autoguvernării judecătorești a unor metode adecvate de comunicare cu publicul. Ariile de calitate judiciară pot fi organizate diferit, dar ceea ce pare a fi central în toate abordările este focusarea pe utilizatorii Justiției: Justiția nu este văzută doar exercitând un rol și o putere constituțională, dar și, primar – un serviciu pentru cetățeni; astfel, ea aspiră să fie efectivă, accesibilă și înțeleasă [2, p.5, 6].

Scopul studiului. Transparența în Justiție nu este un subiect novatoriu pentru doctrina juridică. Prezentul studiu, la rândul său, este axat pe cercetarea unui domeniu mai îngust și anume pe sintetizarea rolului organului de inspecție judiciară, ca parte a autoguvernării judecătorești, în asigurarea echilibrului dintre transparență și confidențialitate în activitatea Justiției, din perspectiva prezenței și a puterii vocii sale publice. Sau, cât de vizibilă și cât de sonoră trebuie să fie inspecția judiciară în condițiile unei Justiții transparente, focusate pe protecția Drepturilor Omului într-un stat de drept și care ar fi metodele adecvate pentru

realizarea acestui obiectiv?

Când inspecția judiciară ar trebui să se facă văzută și auzită? Spectrul competențelor funcționale ale organului de inspecție judiciară este destul de variat, de la un sistem juridic la altul. Și, în esență, activitatea inspecției judiciare se rezumă la anumite analize, verificări și controale exercitate în domenii specifice de manifestare a Justiției, având un caracter preliminar, rolul decisiv în dezbaterea și analiza problematicii și în adoptarea deciziei finale revenind Consiliilor Judiciare (de regulă, cu posibilitatea contestării deciziei respective în instanța de judecată). Aceasta, însă, nu înseamnă că organul de inspecție judiciară ar trebui să fie invizibil sau redus la tăcere. Publicarea rapoartelor de activitate (ale Inspecției Judiciare și ale Consiliului Superior al Magistraturii), a actelor de control întocmite în rezultatul desfășurării lucrărilor de inspecție judiciară constituie un aspect important al transparenței autoguvernării judecătorești, dar nu și suficient. În condițiile nivelului actual de civilizație, ar fi util și oportun – din perspectiva transparentizării responsabile a Justiției ca serviciu public – de a dezvolta anumite strategii de comunicare a autoguvernării judecătorești cu publicul. Și *Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni* (2007) subliniază necesitatea publicării de către Consiliul Judiciar a unui raport de activitate periodică destinat, pe de o parte cunoașterii importanţei acţiunilor sale și dificultăţilor întâlnite, pe de altă parte - sugerării dispoziţiilor proprii pentru a îmbunătăţi, în interesul utilizatorilor, funcţionarea justiţiei. Publicarea acestui raport, însă, poate fi însoţită de conferinţe de presă cu ziariști, de reuniuni de muncă cu judecători și interlocutori ai instituției judiciare care sunt de natură să îmbunătăţească circulaţia informaţiilor [3, par.96].

În sistemele juridice în care funcționează inspecții judiciare și acestea dețin competențe în domenii precum etica și disciplina judiciară, verificarea activității organizatorice a instanțelor de judecată, verificarea cererilor privind apărarea reputației și independenței judecătorilor, a cererilor privind imaginea și independența Justiției, aceste entități trebuie să se facă văzute și auzite ori de câte ori în spațiul public apar informații de natură a afecta grav încrederea socială în Justiție. Vizibilitatea și sonoritatea pot fi asigurate prin expunerea promptă a unei atitudini argumentate față de fenomenul vizat, cu respectarea restricțiilor legale și – foarte important – cu explicarea într-o formă clară și accesibilă a esenței acestor restricții, date mai detaliate, mai concrete, fiind posibil de prezentat ulterior.

De ce, conjunctural, autoguvernarea judecătorească ar trebui să se facă văzută și auzită chiar la etapa desfășurării inspecțiilor judiciare? De regulă, etapa desfășurării propriu-zise a inspecțiilor judiciare nu este publică, la baza

acestei stări de fapt (și de drept) fiind mai multe motive: verificările sau controalele sunt abia la fază incipientă și nu există prea multe date care pot fi comunicate public; o parte din informație trebuie verificată; procesul de administrare a probelor e abia în desfășurare; există constrângeri de ordin legal, procedural, care îngrădesc accesul public la lucrările de inspecție judiciară; confidențialitatea este necesară în scopul evitării unor riscuri, care ar putea afecta independența sau reputația judecătorilor, imaginea Justiției sau chiar bunul mers al verificărilor etc. Totuși, în funcție de conjunctură, autoguvernarea judecătorească ar putea obține avantaje, prin manifestarea deschiderii față de societate, făcându-se văzută și auzită chiar la etapa desfășurării inspecțiilor judiciare. Ne referim aici la acel avantaj care ar servi atât imaginii Justiției, cât și interesului public (ele fiind interdependente și complementare) – la sporirea credibilității generale a serviciului public al Justiției: pe de o parte, nivelul înalt al încrederii publice în sistemul judiciar este un indicator al calității și eficienței Justiției (potrivit Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) [4, p.5] și Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) [5, par.22]); pe de altă parte, într-un sistem juridic în care Justiția se bucură de încredere socială există o tendință mai accentuată de respectare a hotărârilor judecătorești, acestea fiind percepute în sensul originar, pur al actului de justiție – menit să protejeze Drepturile Omului într-o manieră egală și echitabilă.

Autoguvernarea judecătorească este cea care deține capacitate decizională în alegerea modului de a interacționa cu publicul – fie prin lipsă de reacție (tăcere, la propriu), fie prin comunicare (efectivă sau aparentă). Sau, doctrina mai examinează posibilitatea adoptării unei anumite strategii de comunicare, ajustate la fiecare caz în parte, acestea variind de la abordare legală asupra aspectului de comunicare (comunicarea unui volum mic de date, criterii obiective), până la relații publice deschise și sincere (comunicarea tuturor datelor solicitate ori a unui volum consistent de date), fiind posibilă și o strategie mixtă (***Weiting Tao, Sora Kim***, 2017) [6, p.691-692]. Întrucât inspecția judiciară nu este acel element al Magistraturii care ar fi în măsură să manifeste cea mai mare și cea mai francă deschidere față de public, comunicarea ar trebui realizată prin intermediul unor adevărate strategii, elaborate și implementate la nivelul autoguvernării judecătorești, persoana desemnată drept purtător de cuvânt urmând a avea un nivel corespunzător de instruire. În acest sens, un purtător de cuvânt format – profesional – în domeniul științelor juridice, dar și în domeniul științelor comunicării, ar fi în măsură să asigure acel grad de comunicare eficientă între Magistratură și societate. Ne referim aici la comunicarea juridică - rezultat al relaționării strânse între drept și știința comunicării – care „trebuie să intereseze

(docere), să seducă (delectare) și să convingă (movere)", implicând „cunoștințe, artă, tehnică și măiestrie", „[i]ndiferent de forma pe care o are […]" (***Ciobanu R.***, 2013) [7, p.47].

Întru echilibrarea metodelor și a mijloacelor de comunicare, în timp, ar putea fi uniformizată o practică de relaționare cu publicul. Astfel, atunci când în media sunt difuzate aspecte ce pun la îndoială în mod rezonabil integritatea judecătorului (spre exemplu, date publice privind achiziționarea de către judecător a unor automobile sau a unor imobile la prețuri derizorii), etica judecătorului (spre exemplu, înregistrări din ședințe de judecată publice, în care judecătorul utilizează adresări jignitoare sau un limbaj inacceptabil în raport cu un participant la proces), autoguvernarea judecătorească inevitabil ar avea ceva de spus în cel mai scurt termen posibil de la difuzarea unui asemenea gen de informații. Sau, în cazul apariției în spațiul public a unor date privind deficiențe evidente în organizarea instanțelor de judecată (care vizează, spre exemplu, activitatea cancelariilor, a arhivei), reacția autoguvernării judecătorești nu ar trebui să întârzie. La fel, dintr-un alt punct de vedere, o reacție promptă se impune și atunci când reputația sau independența judecătorului este afectată public: nu în sensul limitării nejustificate a libertății de exprimare, ci în sensul protejării, prin mecanisme legale, a reputației și independenței judecătorului vizat, conduita căruia trebuie și în asemenea situații să fie guvernată de obligația de rezervă. *Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției* califică atacurile publice împotriva unui (unor) judecător(-i) sau împotriva unei instanțe de judecată drept situații specifice, care impun o comunicare promptă, în condiții de criză și securizarea accesului mijloacelor media la informație, în vederea evitării speculațiilor [8, par.7].

Metode adecvate de comunicare publică. În intenția de a deveni vizibilă și sonoră, inspecția judiciară se află în situația de a selecta metodele optime de comunicare publică, care, deopotrivă, să răspundă așteptărilor societății și să nu afecteze bunul mers al lucrărilor de inspecție judiciară.

În context, menționăm că, în funcție de sistemul juridic de referință, inspecția judiciară poate implementa politici și strategii de comunicare cu publicul fie independent (cum este cazul Inspecției Judiciare a României [9, art. 4 alin. (4) lit. b)]), fie prin intermediul Consiliilor Judiciare (cum este cazul Inspecției Judiciare naționale, care funcționează în calitate de organ specializat al Consiliului Superior al Magistraturii [10, art. 4 alin. (4) lit. d^1), 7 alin. (1) lit. d)]). În majoritatea cazurilor, însă, această formă de comunicare este realizată de persoane (în sistemul juridic al Republicii Moldova – persoana responsabilă

pentru relațiile cu mass-media [11, p.3.7]) sau subdiviziuni responsabile (în sistemul juridic al României – Compartimentul de informare publică și relații internaționale din cadrul Inspecției Judiciare [12, art. 15]) de domeniul relațiilor publice, comunicarea directă a inspectorilor judiciari cu media nefiind salutată. Și aceasta este, în opinia noastră, o strategie eficientă în menținerea unor relații corespunzătoare între putere (judiciară) și Oameni: comunicarea este o profesie [13, par.3.8] și nu orice deținător al unei funcții publice – în cazul nostru de inspector judiciar – deține bune abilități de comunicare; totodată, de regulă, inspectorii judiciari, similar magistraților, au îndatorirea de a manifesta reținere și moderație în exprimările publice. Din aceste considerente, prin lege, pentru comunicare cu publicul este desemnată o persoană calificată în domeniu sau este creată o subdiviziune distinctă la nivelul organului de inspecție judiciară sau al Consiliului Judiciar. Persoana responsabilă de relații publice ar fi în drept, la necesitate, să coordoneze informația cu alte servicii și organe (poliție, servicii de stat, politicieni etc.) și chiar, pornind de la ipoteza că jurnaliștii sunt parteneri și nu dușmani, să mențină anumite contacte regulate, formale și informale cu anumiți jurnaliști, care urmăresc activitatea instanțelor de judecată, oferindu-le informații și implicându-i, totodată, în consolidarea imaginii instituțiilor judiciare [14, par.1.4, 3.6.3].

Actualmente, aspecte relevante în activitatea Justiției pot fi făcute publice prin multiple metode și mijloace de comunicare, cum ar fi: comunicatul de presă, conferința de presă, interviul, răspunsuri scrise la întrebări scrise, pagini web, social media, conferințe și dezbateri, mesaje filmate etc. Fiecare dintre ele are avantaje și dezavantaje, dar și anumite exigențe, metoda optimă urmând a fi aleasă cazual. Spre exemplu, potrivit *Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției*, comunicatul de presă este și va rămâne cel mai efectiv mijloc de comunicare, acesta fiind un document pregătit de o autoritate, pentru public, care include fapte, explicații juridice și alte aspecte, urmând a răspunde la 6 întrebări: cine? când? ce? unde? cum? de ce? Deși are dezavantaje (imposibilitatea de a ține cont de anumite nevoi ale publicului; lipsa interacțiunii cu publicul), are și multiple avantaje (acces imediat și simultan pentru jurnaliștii interesați; informație uniformă pentru toți destinatarii; controlul asupra informației – publicația nu include nici mai mult, nici mai puțin decât dorește autoritatea să comunice; risc redus de distorsionare a datelor etc.) [15, 4.1-4.10].

Ținând cont de particularitățile comunicatului de presă, acesta poate fi util pentru autoguvernarea judecătorească, în special atunci când apare necesitatea comunicării publice a unor date referitoare la Justiție care, la acel moment, fac

obiectul unor investigații primare în cadrul lucrărilor de inspecție judiciară (fiind interzisă comunicarea unor date concrete ce țin de procedurile în derulare) sau circumstanțele urmează a fi investigate, ca urmare a autosesizării inspecției judiciare.

Rezumând, considerăm că inspecția judiciară – direct sau prin intermediul Consiliului Judiciar (în funcție de cadrul normativ-juridic pertinent și sistemul juridic de referință) – ar trebui să combine diferite metode de comunicare publică: atât în formă scrisă (cum ar fi comunicatele de presă, răspunsuri scrise la întrebări scrise etc.), cât și în formă verbală (cum ar fi conferințele de presă, interviurile, mesajele filmate). O asemenea abordare ar putea contribui la fortificarea imaginii și credibilității publice a instituției, atât în raport cu profesioniștii, cât și cu non-profesioniștii (în drept). Or, după cum constată ***Grimmelikhuijsen S***. și ***Klijn A***. (2015), tipul clasic de transparență – bazat pe text – are, de regulă, o audiență limitată, cu un nivel prezumtiv înalt de cunoștințe. În ce privește transparența vizuală, însă, audiența este mai vastă [16, p.1008].

Rolul așteptărilor și al percepției publice în evaluarea vizibilității și sonorității inspecției judiciare. Promovarea deschiderii autoguvernării judecătorești, inclusiv a inspecției judiciare – ca element inerent al acesteia, urmează a se detașa de tendința plierii absolute, în politicile de comunicare, față de așteptările publicului (ceea ce utilizatorul se așteaptă să primească) și percepția publicului (ceea ce utilizatorul consideră că a primit). Măsurarea percepției utilizatorilor în sfera Justiției nu înseamnă neapărat că Justiția ar trebui administrată întru satisfacerea așteptărilor utilizatorilor, întrucât există obiective și constrângeri instituționale de care trebuie de ținut cont în administrarea Justiției. Cu siguranță, încrederea publicului este un obiectiv legitim, dar nu și singurul [17, par.17, 89].

Deschiderea inspecției judiciare față de public ar trebui focusată pe stabilirea și menținerea unei comunicări eficiente, care să corespundă deopotrivă principiului legitimității și legalității. Relațiile cu media nu trebuie să transforme Justiția într-un show mediatic. Relațiile cu presa nu trebuie nici să se rezume la adoptarea de decizii populiste – care să corespundă așteptărilor generale ale societății, dar să vină în contradicție cu legea, cu statutul judecătorilor, cu exigențele unui stat de drept, care are obligația garantării independenței judiciare până la cel mai înalt nivel. ***Alexandru Tănase*** (2020), ex-judecător la Curtea Constituțională a Republicii Moldova, remarcă faptul că „[d]eseori, **încrederea** într-o instituție judiciară este confundată cu **popularitatea** acesteia. În realitate,

există o mare diferență între încredere și popularitate. Încrederea se clădește greu, printr-o jurisprudență deseori greu acceptată, dar consecventă, și durează ani de zile […]." Pe când „popularitatea se obține rapid, odată cu primele decizii simpatice publicului. În schimb, arde la fel de repede ca un foc de paie, fiind necesar să-i crești mereu doza pentru a-i menține temperatura. […] Populismul judiciar […], chiar dacă este simpatic pentru public, […] afectează întregul mecanism al statului de drept […]" [18]. Până la urmă, „percepțiile […] nu trebuie confundate cu lucrurile în sine" (***Șandor S.C., Creța S.C.***, 2014) [19, p.126].

Imaginea organului de inspecție judiciară. Orice entitate, pentru a fi credibilă, trebuie să fie deschisă și să comunice cu publicul într-un mod adecvat, cât de sincer posibil. Ceea ce ar însemna că informația comunicată trebuie să fie veridică; dacă anumite date nu pot fi comunicate, ar fi oportun de explicat motivele (constrângerile procedurale, spre exemplu); dacă anumite date nu sunt cunoscute, nu este necesar de inventat sau de furnizat date eronate, ci doar de menționat că persoana responsabilă urmează a se informa și a reveni cu o reacție. Orice erori admise în actul de comunicare juridică – în special atunci când e cazul unor situații de criză de imagine (spre exemplu, arestarea concomitentă a mai multor judecători pentru acte de corupție) pot afecta grav încrederea în Justiție. Iar reprezentanții media vor fi primii care vor face uz de aceste erori, într-un format care să fie memorabil, atractiv, senzațional și de impact pe termen lung.

Intervenția organelor de autoadministrare judecătorească, în asemenea cazuri, trebuie să fie promptă, corectă și cât de sinceră posibil. Credibilitatea autoguvernării judecătorești și, implicit, a Justiției, poate fi consolidată prin demonstrarea publică a unei atitudini ferme față de tot ceea ce înseamnă Integritate judiciară. Acest lucru devine realizabil în timp, prin implementarea unor planuri și strategii pe termen mediu și lung - prin adoptarea unor hotărâri motivate (în toate cazurile, nu doar în cele mediatizate), prin uniformizarea practicii administrativ-jurisdicționale, dar și prin activități care ar face vizibilă și sonoră această atitudine. În societatea actuală – informațională, digitalizată – vizibilitatea și sonoritatea instituțiilor judiciare sunt la fel de importante ca integritatea acestora. Pe lângă toate metodele de evaluare tehnică, monitorizare și control, remarcă ***Georg Stawa*** (2014), abilitățile umane și leadership-ul sunt precondițiile de bază ale unui management judiciar. Transparența este una dintre cheile succesului: Spune ce faci, fă ceea ce spui și arată ca faci ceea ce spui! [20, p.36]

Cum e să te faci vizibil și sonor prin creativitate și puterea argumentelor?

Primordial, credibilitatea autoguvernării judecătorești și, implicit, a Justiției, poate fi consolidată prin adoptarea unor hotărâri (judiciare și de administrare judecătorească) corecte, echitabile, motivate și, respectiv, prin uniformizarea practicii judiciare și a celei administrativ-jurisdicționale. Judecătorul răspunde așteptărilor legitime ale cetățenilor prin decizii clar motivate [21, par.40], reprezentanții autoguvernării judecătorești urmând a proceda la fel.

Nu poate fi negată nici utilitatea conferințelor și a dezbaterilor publice, organizate cu participarea diferitor reprezentanți ai Magistraturii (inclusiv inspectori judiciari), reprezentanți ai profesiilor juridice și jurnaliști, în care să se pună în discuție subiecte specifice – spre exemplu, etica, disciplina și integritatea judiciară, corupția judiciară, esența obligației de rezervă în exprimare specifică judecătorilor, anumite aspecte organizatorice ale instanțelor de judecată, anumite constrângeri de ordin procedural și legal, care au ca efect limitarea transparenței Justiției etc. Este important, în acest caz, să fie respectate acele restricții în exprimarea reprezentanților Magistraturii (inclusiv a inspectorilor judiciari), cum ar fi dezbaterea unor chestiuni cu caracter politic, punerea în discuție a unor cauze pendinte în instanța de judecată, comunicarea unor date cu caracter secret din investigațiile judiciare sau din investigațiile desfășurate de inspecția judiciară, comunicarea datelor de identitate ale persoanelor vizate în aceste investigații și proceduri etc.

O altă modalitate de fortificare a imaginii și credibilității Justiției o reprezintă activitatea didactică, creativă și de cercetare, aceasta fiind aptă să traducă în limbaj neutru preocupările sistemului judiciar și să asigure acel echilibru între relaționarea cu societatea și obligația de rezervă în exprimările publice. „Cred în discreție, menționează într-un interviu judecătoarea ***Laura Andrei*** (judecător la Curtea de Apel București, în trecut Președintele Tribunalului București). Și cred că, dacă avem ceva de exprimat, […] se exprimă cu decență, în articole de doctrină […]. Nu cred neapărat în discursul public, vehement, al magistraților. Cred în opera de schimbare pe care pot să o facă prin hotărârile pe care le dau, cu modelul lor ca viață și ca prezență în societate" [22]. Consecvent, conduita în sine a reprezentanților Magistraturii (inclusiv judecători, inspectori judiciari, membri ai Consiliului Superior al Magistraturii) este un element intrinsec al credibilității sistemului. În lipsa unei conduite etice și legale a actorilor Justiției, niciun fel de verificare sau control, niciun fel de mesaje publice nu pot avea un impact efectiv asupra stării de fapt reale din Justiție, indiferent de sistemul juridic de referință. Dacă, în contextul criticii publice, oamenii s-au obișnuit, într-un fel, că politicienilor nu le poți cere educație, competență, moralitate, decență, remarcă,

atunci ramurii puterii judecătorești și judecătorilor le sunt înaintate exigențe de cunoștințe avansate, respectare a legii și comportament etic (***Posluszny T.***, 2011) [23, p.158]. Oamenii nu sunt o „turmă de oi", o atare abordare fiind o „mare jignire a demnității umane"; conduita judecătorilor trebuie să fie circumscrisă respectului față de demnitatea umană și să nu fie de natură a subestima puterea lor de judecată (***Aramă E.***, 2018) [24, p.46].

Cerințele sporite înaintate față de judecători rezultă din rolul lor specific în cadrul puterii. Iar rolul Consiliului Justiției este de a arăta că un judecător nu-și poate asuma aceleași răspunderi ca membrii altor profesii: el îndeplinește o misiune de serviciu public și nu poate refuza să statueze asupra conflictelor asupra cărora este sesizat [25, par.62]. Într-un veritabil proces de consolidare a Justiției, puterea argumentelor contează; iar argumentele nu pot fi decât de pe dimensiunea profesionalismului, a independenței, imparțialității, integrității, incoruptibilității judiciare, fiind important, în exprimarea judecătoarei ***Laura Andrei***, „să [se] lucrez[e] cu oameni corecți, nu să [se] păstrez[e] o imagine aparent curată" [26].

Concluzii.

Cât de vizibilă trebuie să fie inspecția judiciară în condițiile unei Justiții transparente? În măsura în care oamenii – profesioniștii și non-profesioniștii – să cunoască despre existența sa, despre rolul său și aspecte generale de funcționare. Inspecția judiciară ar trebui să-și asigure prezența publică, inclusiv în mijloacele de informare în masă: periodic (spre exemplu, prin organizarea unor conferințe de presă la prezentarea raportului de activitate), precum și în așa-numite situații de criză (spre exemplu, generate de apariția în spațiul public a unor date despre implicarea unor magistrați în acte de corupție; sau difuzarea în presă a unor informații de natură a afecta independența și reputația profesională a unui judecător și/sau imaginea și independența Justiției).

Cât de sonoră trebuie să fie inspecția judiciară? Suficient de sonoră: 1) pentru public, care este îndreptățit să primească servicii judiciare calitative și eficiente, ceea ce prezumă furnizarea de informații complete și clare despre organizarea și funcționarea sistemului judiciar, reacții sincere și argumentate din partea autoguvernării judecătorești în legătură cu abaterile de la normele etice, disciplinare sau chiar penale constatate în conduita unor judecători; 2) pentru Magistratură în general – garantarea independenței judecătorilor și a Autorității Judecătorești fiind chintesența activității de autoguvernare judecătorească; un judecător sau o instanță denigrat/-ă public, nejustificat, prin difuzarea unor

date eronate, neveridice, manipulate, are dreptul la o reacție promptă din partea inspecției judiciare sau a Consiliului Justiției, după caz (în funcție de sistemul juridic pertinent), care să fie cel puțin la fel de sonoră ca mijlocul și metoda de comunicare a acelor date. Chiar dacă autoguvernarea judecătorească este limitată în comunicare publică prin constrângeri legale, procedurale sau instituționale, aceste limite se deosebesc de limitele dictate de obligația de reținere în exprimări publice specifică magistraților și, implicit, inspectorilor judiciari, pentru care moderația este parte intrinsecă a statutului. Autoguvernarea judecătorească, la rândul său, nu mai poate fi discretă și reținută atunci când trebuie să ia atitudine față de lipsa de integritate a unui judecător (cunoscând și conștientizând valoarea prezumției nevinovăției); nu poate fi modestă și rezervată nici atunci când are îndatorirea de a proteja Magistratura de atacuri și presiuni (din exterior, dar și din interior), aceasta fiind una dintre misiunile sale esențiale.

Care ar fi cele mai potrivite metode de comunicare publică a inspecției judiciare, pentru a deveni văzută și auzită? Este la discreția autoguvernării judecătorești, actualmente existând metode destul de variate de comunicare. Important este ca această comunicare să se realizeze de personal instruit corespunzător, strategic, consecvent, planificat, iar Consiliul Justiției să asigure o comunicare permanentă, cât de deschisă posibil cu publicul: direct și prin mass-media, fără a se limita exclusiv la formatul scris; or, de cele mai dese ori, comunicatele scrise sunt destinate profesioniștilor, pe când imaginea și credibilitatea instituțiilor judiciare se clădește inclusiv pe atitudinea, așteptările și percepția non-profesioniștilor în drept, aceștia alcătuind partea majoritară a populației. Consiliul Justiției s-ar putea orienta chiar spre promovarea unei culturi a comunicării profesionale, care să includă întâlniri periodice între reprezentanții Justiției, alți actori ai Justiției, pe de o parte și reprezentanții mijloacelor de informare în masă, pe de altă parte, o atare perspectivă fiind în măsură a explica anumite circumstanțe, a coagula anumite interese, a propaga anumite valori. O asemenea abordare ar avantaja, pe termen lung: *Magistratura*, care ar reuși să se facă vizibilă și sonoră prin metode adecvate de comunicare publică, *mass-media*, care ar dobândi material de interes public pentru difuzare și, cel mai important, *Omul*, care, în calitate de utilizator și beneficiar al serviciilor publice, are dreptul la informații de calitate privind un domeniu atât de important precum este Justiția.

Discuții finale de context. Cercetarea subiectului privind gradul de vizibilitate și de sonoritate a organului de inspecție judiciară în condițiile unei Justiții transparente ne duce inevitabil cu gândul spre imaginea publică Inspecției Judiciare naționale (cu referire la sistemul juridic al Republicii Moldova). Spre

regret (sau, poate, este o percepție eronată), Inspecția Judiciară națională, care funcționează ca un organ specializat al Consiliului Superior al Magistraturii, având competențe de analiză, verificare și control în domenii specifice de manifestare a Justiției, inclusiv competențe de investigație primară în procedurile disciplinare în privința judecătorilor [27, art. 7 alin. (1) lit. d), art. 7^1 alin.(6) lit. b^1)], se regăsește destul de rar în tot ceea ce numim comunicare a autoguvernării judecătorești. Publicarea Planurilor anuale de activitate, a Rapoartelor anuale de activitate, a Actelor de control sunt indicatori importanți ai transparenței, dar nu suficienți, aceste acte prezentând interes, în special, pentru profesioniștii în domeniul juridic. Non-profesioniștii – sau, altfel spus, Oamenii – vor să vadă și să audă și altfel, în termeni accesibili, prin mijloace accesibile, cu ce se ocupă Inspecția Judiciară, cine exercită lucrări de inspecție judiciară, cum acestea sunt în măsură a asigura autopurificarea și autoperfecționarea sistemului judiciar. Oamenii nu au încredere în ceea ce nu înțeleg; mijloacele de comunicare trebuie adaptate la audiențele țintă [28, p.39].

La nivelul autoguvernării judecătorești naționale, există suficiente premise legale și instituționale pentru asigurarea unei comunicări eficiente cu societatea (a se vedea Ghidul pentru relația dintre sistemul judecătoresc din Republica Moldova și mass-media [29], Ghidul integrității judecătorilor [30]; Opinia consultativă nr.3 a Comisiei de etică și conduită profesională a judecătorilor [31], Codul de etică și conduită profesională a judecătorului [32]). Aflându-ne în plină pandemie, cauzată de COVID-19, autoguvernarea judecătorească și-ar putea reconceptualiza politicile și strategiile de comunicare publică, manifestând deschidere, curaj, poate chiar empatie, tocmai în această perioadă de criză, când Oamenii – utilizatorii Justiției – sunt atașați mai mult ca oricând de tot ceea ce înseamnă tehnologii informaționale, media, digitalizare. Ce-ar fi, o situație excepțională, de criză, ca acum, să fie un impuls pentru manifestarea unei toleranțe reciproce în comunicare și pentru revenirea la esența tuturor valorilor – la Om – consumator și valorificator de informații, consumator și valorificator de Justiție?

Referințe bibliografice:

1. Avizul (2005) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția și societatea, Strasbourg, 05.11.2005 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/1680747c8a

2. Final Report on the implementation of selected CEPEJ tools in Pilot Courts of the Republic of Moldova, CEPEJ-COOP(2017)3, March 2017 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/european-commission-for-the-efficiency-of-justice-cepej-final-report-o/168078afda

3. Avizul 10(2007) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitor la Consiliul Justiției în serviciul societății, Strasbourg, 23.11 2007 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/1680747da0

4. Checklist for promoting the quality of justice and the courts. Adopted by the European Commission for Efficiency of Justice (CEPEJ) at its 11th plenary meeting (Strasbourg, 2-3 July 2008), 32 p. [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/european-commission-for-efficiencyof-justice-cepej-checklist-for-promo/16807475cf

5. Avizul nr. 3 (2002) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit a deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/1680747bac

6. Tao W., Kim S. Application of two under-researched typologies in crisis communication: Ethics of justice vs. care and public relations vs. legal strategies. In: *Public Relations Review*, vol.43, November 2017, p.690-699 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2017.06.003

7. Ciobanu R. Perspective interdisciplinare asupra valorii comunicării juridice în aplicarea dreptului. În: *Revista de Filosofie, Sociologie și Științe Politice*, nr.3(163), 2013, p.32-48. ISSN 1957-2294 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/27363

8. Ghid privind comunicarea cu media și publicul pentru curți și procuraturi. Adoptat la cea de-a 31 ședință plenară a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), Strasbourg, 3,4 decembrie 2018 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/cepej-2018-15-en-communication-manual-with-media/16809025fe

9. Regulamentul de organizare și funcționare a Inspecției Judiciare, 10.12.2018. În: Monitorul Oficial al României, 11.12.2018, Partea I, nr. 1049 [citat 28.11.2020]. Disponibil: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/208780

10. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, nr.947-XIII din 19.07.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.10.1996, nr.64 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122078&lang=ro#

11. Regulamentul cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a Inspecției Judiciare. Aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, nr.506/24 din 13.11.2018. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 18.01.2019, nr.13-21 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112154&lang=ro

12. Regulamentul de organizare și funcționare a Inspecției Judiciare, 10.12.2018. În: Monitorul Oficial al României, 11.12.2018, Partea I, nr. 1049 [citat 28.11.2020]. Disponibil: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/208780

13. Ghid privind comunicarea cu media și publicul pentru curți și procuraturi. Adoptat la cea de-a 31 ședință plenară a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), Strasbourg, 3,4 decembrie 2018 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/cepej-2018-15-en-communication-manual-with-media/16809025fe

14. Ghid privind comunicarea cu media și publicul pentru curți și procuraturi. Adoptat la cea de-a 31 ședință plenară a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), Strasbourg, 3,4 decembrie 2018 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/cepej-2018-15-en-communication-manual-with-media/16809025fe

15. Ghid privind comunicarea cu media și publicul pentru curți și procuraturi. Adoptat la cea de-a 31 ședință plenară a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), Strasbourg, 3,4 decembrie 2018 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/cepej-2018-15-en-communication-manual-with-media/16809025fe

16. Grimmelikhuijsen S., Klijn A. The effects of judicial transparency on public trust: evidence from a field experiment. In: *Public Administration*, vol.93, no.4, 2015, p.995-1011 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://doi.org/10.1111/padm.12149

17. Measuring the Quality of Justice. As adopted on 7 December 2016, at the 28th plenary meeting of the CEPEJ, 07.12.2016. Strasbourg [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/1680747548

18. Tănase Al. Populismul judiciar și statul de drept. 02.07.2020 [citat 28.11.2020]. Disponibil: http://alexandru.tanase.md/populismul-judiciar-si-statul-de-drept/

19. Șandor S.D., Creța S.C., Indicatorii globali ai guvernanței – considerații metodologice. În*: Revista Transilvană de Științe Administrative*, vol. 16, nr.35, 2014, p.114-129, ISSN: 2247-8329. [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.rtsa.ro/rtsa/index.php/rtsa/article/view/487/484

20. Stawa G. Improving efficiency in court administration: From bureaucratical static to active court management and leadership. In: Contemporary Court Administration – Key Element for Court Administration, 23-24 October, 2014, Chisinau, Republic of Moldova, p.34-36 [citat 28.11.2020]. Disponibil: http://crjm.org/wp-content/uploads/2015/04/Cont-court-admin-2014.pdf

21. Avizul nr. 3(2002) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei asupra principiilor și regulilor privind imperativele profesionale aplicabile judecătorilor și în mod deosebit deontologiei, comportamentelor incompatibile și imparțialității [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/1680747bac

22. Interviu Laura Andrei. Ce iubesc judecătorii. 18.06.2014. [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.juridice.ro/326529/interviu-laura-andrei-ce-iubesc-judecatorii.html

23. Posluszny T. Răspunderea judecătorilor pentru săvârșirea de infracțiuni și contravenții. Răspunderea disciplinară a judecătorilor. În: *Revista Forumul Judecătorilor*, nr.2, 2011, p.156-164 [citat 28.11.2020]. Disponibil: http://www.forumuljudecatorilor.ro/wp-content/uploads/Art-7-Forumul-judecatorilor-nr-2-2011-2.pdf

24. Aramă E. Interpretarea juridică: de la elemente juridice și politice la bun simț. În: Materialele Conferinței „Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale", Chișinău, 13-14 decembrie 2018, p.41-47 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/97931

25. Avizul 10(2007) al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei referitor la Consiliul Justiției în serviciul societății, Strasbourg, 23.11 2007 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/1680747da0

26. Interviu Laura Andrei. Ce iubesc judecătorii. 18.06.2014. [citat

28.11.2020]. Disponibil: https://www.juridice.ro/326529/interviu-laura-andreice-iubesc-judecatorii.html

27. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, nr.947-XIII din 19.07.1996. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 03.10.1996, nr.64. [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122078&lang=ro#

28. Final Report on the implementation of selected CEPEJ tools in Pilot Courts of the Republic of Moldova, CEPEJ-COOP(2017)3, March 2017 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://rm.coe.int/european-commission-for-the-efficiency-of-justice-cepej-final-report-o/168078afda

29. Ghidul pentru relația dintre sistemul judecătoresc din Republica Moldova și mass-media. Aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, nr.520/22 din 26.07.2016 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/Ghid_mass_media2016.pdf

30. Ghidul integrității judecătorilor. Aprobat prin Hotărârea Consiliului Superior al Magistraturii, nr.318/16 din 03.07.2018 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.csm.md/files/Hotaririle/2018/16/318-16.pdf

31. Opinia consultativă a Comisiei de etică și conduită profesională a judecătorilor, nr.3 din 24.06.2019 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://www.csm.md/files/Ordinea_Etica/2019/02/3_UTILIZAREA_MEDIEI_SOCIALIZARE.pdf

32. Codul de etică și conduită profesională a judecătorului. Aprobat prin Hotărârea Adunării Generale a Judecătorilor, nr.8 din 11.09.2015. Modificat prin Hotărârea AJG nr.12 din 11.03.2016 [citat 28.11.2020]. Disponibil: https://csm.md/files/Acte_normative/Codul_de_etica_al_judecatorului.pdf